

**Uchwała nr XXV/259/2020
Rady Miejskiej w Opocznie
z dnia 30 października 2020 r.**

**zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny
dla Gminy Opoczno na lata 2019-2021**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6a, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821) uchwała się, co następuje:

- § 1. Załącznik do uchwały nr VI/74/2019 Rady Miejskiej w Opocznie z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Opoczno na lata 2019-2021 otrzymuje brzmienie zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Opoczna.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Wiceprzewodniczący
Rady Miejskiej w Opocznie
Zbigniew Sobczyk**

Załącznik
do Uchwały nr XXV/259/2020
Rady Miejskiej w Opcznie
z dnia 30 października 2020r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
DLA GMINY OPOCZNO NA LATA 2019-2021**

§ 1. Akty prawne

1. Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany w związku z wejściem w życie od 1 stycznia 2012 r. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821).
2. Jego głównym założeniem jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.
3. Program będzie realizowany w szczególności w oparciu o następujące akty prawne:
 - 1) ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821)
 - 2) ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz.1507 z późn. zm.),
 - 3) ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218),
 - 4) ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2277 z późn. zm.),
 - 5) ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 852 z późn. zm.),
 - 6) ustawę z dnia 11 lutego 2016r., o pomocy państwa w wychowaniu dzieci. (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2407 z późn. zm.)

§ 2. Charakterystyka rodziny jako podstawowej komórki społecznej

1. Rodzina jest to podstawowa jednostka społeczna wynikająca z przepisów prawa.
 - 1) Spośród środowisk wychowawczych, szczególne znaczenie dla rozwoju i wychowania dzieci i młodzieży ma rodzina, która stanowi podstawowe i najważniejsze środowisko wychowawcze w życiu człowieka;
 - 2) Jest też pierwszym środowiskiem społecznym, integralnie zaspokajającym różnorodne potrzeby człowieka: biologiczne, psychiczne, społeczne i inne;
 - 3) Każda rodzina to odrębna jednostka. Rodzina składa się najczęściej z rodziców oraz dzieci;
 - 4) Każda rodzina ma swoją historię, która jest węzłem przeszłości oraz przyszłości. Łączą ją więzy krwi ze swoimi przodkami;
 - 5) Zarówno w prawie rodzinnym jak i kościelnym rodzina stanowi ważną jednostkę;
 - 6) Aby ludzie mogli być uznani za rodzinę, musi ich łączyć pokrewieństwo. Pokrewieństwo może występować na kilku liniach, z dziećmi, z rodzicami, z dziadkami oraz dalszą rodziną;
 - 7) Zdarzają się rodziny, które tworzą się na mocy prawa sądowego, są to w szczególności rodzice, którzy chcą wychowywać dzieci będące sierotami lub pochodzące z domu dziecka;
 - 8) Występują także rodziny niepełne, w których jeden rodzic zastępuje oboje lub dzieci wychowuje ktoś z rodziny;
 - 9) Rodzina jest naturalnym środowiskiem, w którym dziecko ma zapewnioną opiekę oraz zaspokojone swoje potrzeby;
 - 10) Prawidłowo funkcjonująca rodzina na pierwszy plan wysuwa szczęście i dobro dziecka, które jest

powiązane ze szczęściem rodzicielskim i małżeńskim;

11) Nie wszystkie rodziny jednak w sposób prawidłowy realizują swoje funkcje. W ostatnich latach coraz częściej obserwuje się zaburzenia w sferze stosunków emocjonalnych między członkami rodziny. Coraz mniej rodzin potrafi w pełni zapewnić swoim członkom ciepło rodzinne, troskliwość i serdeczność;

12) Wzrost liczby rodzin, które można określić jako nieprzystosowane, budzi niepokój i wymaga zastosowania środków zaradczych;

13) Jeśli w rodzinie pojawiają się dysfunkcje spowodowane wieloma czynnikami, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny, zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Często są to bardzo złożone i interdyscyplinarne rozwiązania.

§ 3. Zadania i obowiązki jednostek samorządu terytorialnego

1. Według ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, na jednostki samorządu terytorialnego nałożony został obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej.

2. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

3. Ustawa również dokonuje podziału kompetencji, w tym działań i zadań pomiędzy samorządami, który przedstawia się następująco:

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
Profilaktyka – wspieranie rodziny	<ul style="list-style-type: none">• Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna• Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej <ul style="list-style-type: none">• Adopcja	
<ul style="list-style-type: none">• Asystent rodziny• Placówki wsparcia dziennego;• Rodziny wspierające• Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny	<ul style="list-style-type: none">• Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka• Placówki opiekuńczo-wychowawcze• Usamodzielnienie• Organizator rodzinnej pieczy zastępczej (Koordynator)• Rodziny pomocowe	<ul style="list-style-type: none">• Ośrodek adopcyjny• Regionalna placówka opiekuńczo- terapeutyczna• Interwencyjny ośrodek preadopcyjny

§ 4. Zadania własne samorządów gminnych

1. Do zadań własnych samorządów gminnych należą:

1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;

2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;

3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz

praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

- a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.
- 4) finansowanie:
- a) podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające.
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
- 8) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstałych zaległościach z tytułu nie ponoszenia przez rodziców opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, za okres dłuższy niż 12 miesięcy.

§ 5. Diagnoza sytuacji rodzin w gminie Opoczno

1. Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią znaczną część klientów pomocy społecznej.
2. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami, takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych.
3. Pracownicy Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opocznie podejmują szereg działań wytyczonych przez ustawy.
4. Działalność Ośrodka w tej dziedzinie jest duża i ciągle się rozwija dzięki profesjonalnie wykonywanej pracy socjalnej przez każdego pracownika socjalnego. Szczególną uwagę zwraca się na rodzinę i jej funkcjonowanie.
5. Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych.
6. W latach 2018-2021 realizowany jest projekt konkursowy „W rodzinie siła”. Uczestnikami projektu są członkowie 90 rodzin, przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze o różnorodnym podłożu.
7. W ramach projektu rodziny te mogą liczyć na kompleksowe wsparcie, m.in.:
 - a) usługi asystentów rodziny;
 - b) bezpłatne konsultacje psychologiczne, pedagogiczne i prawne;
 - c) warsztaty kompetencyjne dla rodziców biologicznych.
8. W tabeli przedstawiono liczbę osób i rodzin korzystających ze wsparcia Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opocznie w 2018 r.

	Liczba rodzin ogółem	W tym na wsi	Liczba osób w rodzinach
Rodziny ogółem:	927	309	2401
o liczbie osób: 1	331	71	331
2	125	27	250
3	127	29	381
4	131	49	524
5	145	73	725
6 i więcej	68	38	447
W tym rodziny z dziećmi o liczbie dzieci:	491	241	2048
1	148	58	429
2	201	101	814
3	116	59	595
4	24	15	151
5	10	3	72
6	1	1	9
7 i więcej	2	0	17
Rodziny niepełne ogółem	99	27	332
o liczbie dzieci: 1	42	14	102
2	40	9	140
3	17	5	80

9. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinom w 2018 r.

Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opocznie. Stan na dzień 31-12-2018 r.

Powód pomocy	Liczba rodzin -ogółem	Liczba rodzin, w tym: na wsi	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	291	79	631
Sieroctwo	2	0	2
Bezdomność	32	4	32
Potrzeba ochrony macierzyństwa	145	75	765
W tym: wielodzietność	127	68	694
Bezrobocie	394	117	1070
Niepełnosprawność	411	106	868

Długotrwała lub ciężka choroba	494	140	1083
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych prowadzenia gospodarstwa domowego- ogółem	288	115	1068
W tym: rodziny niepełne	117	29	384
Rodziny wielodzietne	59	31	339
Przemoc w rodzinie	8	3	35
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Alkoholizm	71	15	120
Narkomania	4	0	4
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	18	2	30
Trudności w integracji osób, które otrzymały statut uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0
Zdarzenie losowe	4	3	11
Sytuacja kryzysowa	7	3	20
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

10. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy pomoc w ramach wieloletniego programu „ Posiłek w szkole i w domu”. Program cieszy się dużą popularnością, propaguje zdrowe nawyki żywieniowe, jak również stanowi znaczącą pomoc dla rodziny.

Program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w gminie Opoczno w roku 2018:

	Ogółem	W tym na wsi	Dzieci do 7 roku życia	W tym na wsi	Uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej-ogółem	W tym na wsi	Pozostałe osoby otrzymujące pomoc na podstawie art. 7 Ustawy o pomocy społecznej	W tym na wsi
Liczba osób korzystających z posiłku	692	307	98	50	492	244	119	20

Pełnego obiadu	672	284	91	43	479	231	119	20
Jednego dania gorącego	24	24	7	7	17	17	0	0
Mleka, bułki/kanapki	0	0	0	0	0	0	0	0
Liczba rodzin	409	162	X	X	X	X	X	X
Liczba osób w rodzinach	1449	697	X	X	X	X	X	X
Liczba posiłków	97039	39885	9891	9 319	58812	29960	28336	4530
Z tego: pełen obiad	94088	36934	9035	4539	56717	27865	28336	4530
Jedno danie gorące	2951	2951	856	856	2095	2095	0	0
Mleko bułka/kanapka	0	0	0	0	0	0	0	0

§ 6. Wsparcie rodziny zadaniem gminy

1. W procesie realizacji różnorodnych form wsparcia na rzecz rodziny problemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka.
2. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać i wspomagać, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.
3. Należy budować system wspierania rodzin biologicznych oraz rozwijać rodzinne formy opieki zastępczej. Bardzo ważne zatem jest, aby wszystkie podmioty i instytucje uczestniczyły w procesie wspierania rodziny.
4. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny i ochronny.
5. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem.
6. Działania profilaktyczne programu skierowane są przede wszystkim do rodzin wychowujących dzieci, a jednocześnie niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
7. Rodzinie takiej zapewnia się wsparcie, które polega w szczególności na:
 - 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
 - 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
 - 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
 - 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
 - 5) pomocy w integracji rodziny;
 - 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;

7) dążeniu do reintegracji rodziny.

8. Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania tj. asystentów rodziny, placówek wsparcia dziennego, rodzin wspierających oraz innych podmiotów lub instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny.

9. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

1) Praca z rodziną - ukierunkowana jest przede wszystkim na wspieranie więzi uczuciowych w rodzinie, pomoc w integrowaniu rodziny z otoczeniem, pomoc w odbudowywaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, neutralizowanie czynników negatywnie działających na dziecko.

2) Praca z rodziną powinna być możliwie wcześniej podejmowana i prowadzona przez profesjonalnie przygotowaną kadrę.

3) Praca z rodziną realizowana jest poprzez:

a) konsultacje i poradnictwo specjalistyczne,

b) terapię i mediacje,

c) usługi dla rodzin z dziećmi,

d) pomoc prawną, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,

e) organizowania spotkań dla rodzin, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

4) Pomoc rodzinie - powinna opierać się na sprawnie prowadzonej komunikacji i informacji na rzecz dziecka i rodziny. Istotnym we wzmocnieniu systemu opieki nad dzieckiem jest budowanie w środowisku lokalnym systemu informacyjnego polegającego przede wszystkim na zgłaszaniu każdej niepokojącej informacji na temat dziecka do ośrodka pomocy społecznej.

§ 7. Asystent rodziny jako forma bezpośredniej pracy z rodziną

1. Rozwiązaniem wprowadzonym do systemu pomocy społecznej ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest funkcja asystenta rodziny.

2. Asystent pełni inną rolę niż pracownik socjalny i zajmuje się wyłącznie pomocą i pracą z rodziną.

3. Zadaniem asystenta jest być bliżej rodziny i jej problemów, a jego nienormowany, elastyczny czas pracy powinien być dostosowany do realnych potrzeb rodziny i jej rytmu życia.

4. Jego rola polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci, zagrożonej wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawczości, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły.

5. Ponadto pomaga on rodzinom dysfunkcyjnym, z małoletnimi dziećmi, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, w tym w prowadzeniu gospodarstwa domowego, wykonywaniu najprostszych czynności, planowaniu wydatków, problemów wychowawczych i innych obowiązkach rodzicielskich.

6. Celem pracy asystenta jest pomoc rodzinie w zachowaniu jej integralności, przeciwdziałanie konieczności umieszczenia dzieci w opiece zastępczej, poprzez pomoc w osiągnięciu przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, umożliwiającej jej wychowanie dzieci.

7. W oparciu o ustawę z dnia 27.04.2012 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw została wprowadzona zmiana, m.in. w przepisach Kodeksu Rodzinnego i opiekuńczego stanowiąca, iż Sąd może zobowiązać rodziców biologicznych, jak i samego małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do pracy z asystentem rodziny bądź realizowania innych form pracy z rodziną.

8. Asystent rodziny kierowany jest do pracy tylko z tymi rodzinami, w których sytuacja dziecka

małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego.

9. Potrzeba podejmowanych przez niego działań pomocowych ustanie wraz z osiągnięciem przez rodzinę umiejętności samodzielnego, prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

10. Rola asystenta rodziny ma istotne znaczenie już na etapie profilaktyki. Jego zadaniem jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami.

11. Działania asystenta polegają na aktywnym wspieraniu rodziny, w której mają miejsce problemy trudne do pokonania przez tę rodzinę.

12. Asystent wspiera rodzinę poprzez konsultacje i działania o charakterze edukacyjnym w zakresie prawidłowego wychowania i opieki nad dziećmi :

1) organizowanie czasu wolnego dzieciom;

2) budowanie prawidłowych więzi między członkami rodziny;

3) rozwijanie umiejętności wychowawczych;

4) dbania o zdrowie (higiena, pielęgnacja, prawidłowe żywienie, w razie potrzeby leczenie i rehabilitacja);

5) gospodarowania budżetem domowym (planowanie i monitorowanie wydatków);

6) wykonywania prac na rzecz domu oraz ich podziału na członków rodziny (sprzątanie, zmywanie, gotowanie, remont);

7) pozyskiwania usług na rzecz domu i rodziny (załatwienie spraw urzędowych, znalezienie pracy, kontakty ze służbą zdrowia);

8) usamodzielniania się poprzez uzupełnianie wykształcenia i podjęcie pracy;

9) a także dbałości o edukację i rozwój dzieci.

13. Intensywna praca asystenta z rodziną jest realizowana również w przypadku czasowego umieszczenia przez Sąd dziecka poza rodziną. Powinien on aktywnie uczestniczyć we wszystkich działaniach zmierzających do powrotu dziecka do rodziny.

14. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na jednego asystenta rodziny nie może przypadać więcej niż 15 rodzin.

15. Obecnie Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opocznie zatrudnia sześciu asystentów rodziny, którzy docelowo będą prowadzić pracę z 90 rodzinami. Dodatkowo, dzięki realizacji projektu „ W rodzinie siła” możliwe było zatrudnienie pedagoga, którego zadaniem jest udzielanie pomocy pedagogicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb.

§ 8. Charakterystyka celów programu

1. Celem głównym Programu jest budowa zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz profilaktyka środowiska lokalnego w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny.

2. Cele szczegółowe:

1) Stworzenie efektywnego systemu wsparcia rodzin;

2) Pozostawienie dzieci i młodzieży w środowisku zamieszkania;

3) Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny i jej integracji;

4) Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi na rzecz dziecka i rodziny;

5) Wzmacnianie roli i funkcji rodziny;

6) Wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny;

7) Podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;

8) Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;

9) Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;

10) Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

3. Adresaci programu - Rodziny wychowujące dzieci, dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

§ 9. Zadania i sposoby realizacji Programu

1. Zadania i sposoby realizacji Programu:

1) Realizacja Programu odbywać się będzie na zasadach współdziałania z jednostkami administracji rządowej, samorządowej, organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

2) Realizacja działań zawartych w Programie odbywać się będzie w sposób ciągły i systematyczny w ramach czasowych obowiązywania Programu, czyli w latach 2019-2021.

3) Zadania w zakresie realizacji Programu oraz harmonogram zaplanowanych działań zawiera poniższa tabela.

Lp.	Zadania	Działania	Term in realiz acji	Realizatorzy	Wskaźniki	Przewidywane efekty działań
1.	Prowadzenie działalności profilaktycznej sprzyjającej umacnianiu rodziny	*Udział w kampaniach i konferencjach promujących wartość rodziny, *udział w programach profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży, *promocja i upowszechnianie wiedzy na temat praw dziecka – rozpowszechnianie ulotek, publikacji, *prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży (nikotyna , alkohol, narkotyki *spektakle teatralne, widowiska, koncerty, *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem, *zamieszczanie artykułów w lokalnej prasie oraz na stronie internetowej, *udostępnianie ulotek, plakatów.	2019 - 2021	Urząd Miejski szkoły (pedagogzy szkolni), Komenda Powiatowa Policji, Poradnia Psychologicz no- Pedagogiczna, Miejski Dom Kultury, media lokalne, parafie z terenu gminy, organizacje pozarządowe	Liczba i rodzaj działań	Podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, wypromowanie i wykreowanie pozytywnego obrazu rodziny

2	<p>Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinom dysfunkcyjnym</p>	<p>*Diagnozowanie środowiska rodzinnego, *praca socjalna z rodziną, *wspieranie rodzin i dzieci w wypełnianiu podstawowych funkcji rodzinnych</p>	2019 - 2021	MGOPS, asystent rodziny, PCPR	Liczba rodzin objętych pomocą	Wzrost pozytywnych relacji dzieci i rodziców z rodzin przeżywających trudności poprzez wsparcie i edukację
		<p>*Objęcie rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi asystenturą rodzinną</p>	2019 - 2021	MGOPS, asystent rodziny	Liczba asystentów rodziny Liczba rodzin objętych asystenturą rodzinną	Praca z rodziną prowadzona w miejscu zamieszkania podopiecznych w dni robocze i weekendy Pozostawienie dzieci w rodzinach biologicznych dzięki edukacji i wsparciu oraz pracy z rodziną asystenta rodziny
		<p>*Wspieranie rodzin dotkniętych przemocą (procedura „Niebieska Karta”) *Działania na rzecz przeciwdziałania wzrostowi przemocy w rodzinie</p>	2019 - 2021	Zespół Interdyscyplinarnej grupy działającej przy MGOPS	Liczba “Niebieskich Kart”; Liczba “Niebieskich Kart”, w których procedura została zakończona	Poprawa funkcjonowania rodziny; Zintegrowanie działań różnorodnych podmiotów na rzecz wspierania rodziny i jej członków
		<p>*Wspieranie rodzin dotkniętych uzależnieniami, niepełnosprawnością, długotrwałą chorobą – *Realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych</p>	2019 - 2021	Poradnia Leczenia Uzależnień, MGOPS, kuratorzy sądowi, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, PCPR, placówki służby zdrowia,	Liczba rodzin objętych wsparciem	Zminimalizowanie wykluczenia społecznego rodziny i jej członków Zwiększenie aktywności organizacji i instytucji działających na rzecz rodziny

			organizacje pozarządowe		
	*Specjalistyczne poradnictwo (psychologiczne, pedagogiczne, zawodowe, prawne)	2019 - 2021	PCPR, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe	Liczba porad i konsultacji	Stworzenie skutecznego systemu rozwiązywania problemów rodziny
	*Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży (kolonie, wycieczki, spotkania, imprezy)	2019 - 2021	TPD, świetlice środowiskowe, świetlice wiejskie, szkoły	Liczba świetli; Liczba uczestników; Liczba organizowanych form wypoczynku	Zajęcia pozalekcyjne wyjazdy rekreacyjne i imprezy integracyjne, udział w świetlicach
	*Udzielanie pomocy rzeczowej i finansowej (dożywianie dzieci w szkołach, zasiłki z pomocy społecznej, stypendia socjalne, wyprawki szkolne, dodatki mieszkaniowe)	2019 - 2021	MGOPS, Urząd Miejski	Liczba i forma udzielonej pomocy; Liczba rodzin i dzieci w rodzinach objętych pomocą	Poprawa sytuacji rodziny poprzez wsparcie finansowe rzeczowe
	*Finansowanie kosztów pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej i placówce opiekuńczo-wychowawczej	2019 - 2021	Urząd Miejski, MGOPS	Liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych formach pieczy zastępczej	Zmniejszenie liczby dzieci pozostających w publicznych, całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego
	*Kursy, szkolenia, warsztaty dla pracowników instytucji wspierających rodzinę	2019 - 2021	MGOPS, Urząd Miejski, placówki oświatowe	Liczba szkoleń, kursów, warsztatów Liczba uczestników	Wzrost wiedzy pracowników w zakresie wspierania rodziny

§ 10. Zakres współpracy realizatorów Programu

1. Realizatorami Gminnego Programu Wspierania Rodziny na terenie miasta i gminy Opoczno są:

- 1) Urząd Miejski w Opocznie;
- 2) Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opocznie;
- 3) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 4) Placówki oświatowe i kulturalne;
- 5) Partnerzy:
 - a) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie,
 - b) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Opocznie,
 - c) Kuratorzy sądowi,
 - d) Komenda Powiatowa Policji w Opocznie (dzielnicowi),
 - e) Psycholodzy i pedagodzy szkolni,
 - f) Placówki służby zdrowia z terenu gminy,
 - g) Poradnia Leczenia Uzależnień w Opocznie,
 - h) Powiatowy Urząd Pracy w Opocznie,
 - i) Parafie z terenu miasta i gminy,
 - j) Organizacje pozarządowe- fundacje,
 - k) Straż Miejska.

2. Współpraca pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci i rodziny będzie realizowana poprzez następujące działania:

- a) wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny;
- b) udzielanie pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów dotyczących rodzin zastępczych oraz rodzin zagrożonych kryzysem;
- c) wykonywanie zadań o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym;
- d) zapewnienie osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz ofiarom przemocy w rodzinie dostępu do specjalistycznych form wsparcia;
- f) organizowanie czasu wolnego oraz wspieranie alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży;
- g) zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i rodzinom na terenie miasta i gminy Opoczno;
- h) realizacja programów profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych;
- i) wsparcie pedagogiczne dla rodziców i dzieci, pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych; opieka i profilaktyka zdrowotna;
- j) umożliwienie rodzinom skorzystania ze specjalistycznego wsparcia psychologicznego, prawnego, terapeutycznego.

§ 11. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opocznie

1. Koordynator Gminnego Programu Wspierania Rodziny, wspiera wszystkie zapisane w nim działania na terenie miasta i gminy Opoczno.
2. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją.
3. W ramach swoich kompetencji i zadań pracownicy socjalni:
 - a) przeprowadzają wywiady środowiskowe umożliwiające diagnozę sytuacji rodziny lub osoby,

- b) przygotowują wszechstronny plan pomocy,
 - c) monitorują efekty podjętych działań,
 - d) pomagają w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
 - e) udzielają szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazują miejsca, gdzie można uzyskać taką pomoc,
 - f) udzielają informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy,
 - g) w uzasadnionych przypadkach: udzielają pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych, udzielają pomocy rzeczowej np. przekazanie odzieży, żywności,
 - h) informują o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,
 - i) wskazują miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia,
 - j) w razie potrzeby zwracają się do Policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy,
 - k) w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamiają organy ścigania, współpracują z innymi instytucjami i organizacjami.
4. Pomocy rodzinom dysfunkcyjnym udziela także asystent rodziny, który poprzez swoje wsparcie w wypełnianiu podstawowych funkcji rodzinnych dąży do prawidłowego funkcjonowania rodzin w społeczeństwie.
5. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opocznie wszystkim zainteresowanym i potrzebującym służy pomocą organizacyjną, merytoryczną i finansową.
6. Zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, które szczegółowo reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” z 13 września 2011r. na terenie miasta i gminy Opoczno w Miejsko – Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej działa Zespół Interdyscyplinarny.
7. Zespół Interdyscyplinarny zajmuje się: diagnozowaniem problemu przemocy w rodzinie, podejmuje działania w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmuje interwencje w środowisku dotkniętym patologią.
8. Zespół Interdyscyplinarny opracowuje i realizuje indywidualne plany pomocy i inicjuje działania w stosunku do osób stosujących przemoc, doznających przemocy, a następnie monitoruje sytuację w tych rodzinach.
9. Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów.
10. Korzyści działania Zespołu Interdyscyplinarnego:
- 1) szybszy przepływ informacji, lepsza diagnoza,
 - 2) koordynacja działań,
 - 3) zapobieganie powielaniu działań,
 - 4) zapobieganie działaniom wykluczającym się,
 - 5) oszczędność czasu i energii,
 - 6) zdobywanie wiedzy i doskonalenie umiejętności,
 - 7) zwiększanie skuteczności w działaniach,
 - 8) zmniejszenie poczucia pewności siebie i bezkarności sprawców przemocy,
 - 9) zmniejszenie możliwości manipulacji,
 - 10) możliwość uzyskania wieloaspektowej oferty pomocy w przewyciężaniu trudnej sytuacji,
 - 11) unikanie sprzecznych lub powielających się działań różnych specjalistów,
 - 12) możliwość otrzymania bardziej zindywidualizowanej i adekwatnej pomocy.

§ 12. Partnerzy Programu

1. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opocznie, realizując zadania opisane w Gminnym Programie Wspierania Rodziny, współpracuje z następującymi instytucjami:

1) Urząd Miejski w Opocznie

a) obowiązek wprowadzenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny spoczywa na samorządach lokalnych.

b) Urząd Miejski ma zadanie wspierania wszelkich zadań przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom w rodzinach oraz pomocy dla rodzin na terenie gminy oraz służyć pomocą organizacyjną, merytoryczną i finansową.

2) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

a) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ma za zadanie prowadzenie działań przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym w gminie.

b) wykorzystując swoje doświadczenia organizacyjne, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych może być pomocna w zwalczaniu zjawisk dysfunkcyjnych, ponieważ ma największą – obok Ośrodka Pomocy Społecznej – wiedzę z zakresu problemów rodzin z terenu gminy.

3) Poradnia Leczenia Uzależnień w Opocznie

a) Poradnia prowadzi terapie odwykowe dla osób dotkniętych uzależnieniami oraz członków ich rodzin,

b) obejmuje wsparciem psychologicznym osoby uzależnione i współuzależnione,

c) realizuje specjalistyczną pomoc psychiatryczną,

d) Poradnia współpracuje z instytucjami działającymi na rzecz rodziny, które niejednokrotnie kierują do niej osoby dotknięte problemem uzależnienia.

4) Powiatowy Urząd Pracy w Opocznie

a) Powiatowy Urząd Pracy ma za zadanie zwiększenie aktywności zawodowych osób bezrobotnych poprzez formy wsparcia takie jak doradztwo zawodowe, szkolenia kursy,

b) udziela pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy,

c) rejestruje bezrobotnych i poszukujących pracy,

d) inicjuje, organizuje i finansuje działania na rzecz aktywizacji bezrobotnych,

e) PUP współpracuje z Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz innymi instytucjami w ramach pomocy rodzinom.

5) Placówki służby zdrowia

a) służba zdrowia świadczy tzw. pierwszą pomoc dla osób chorych, uzależnionych doświadczających przemocy itp.

b) ma ona za zadanie reagować w chwili zauważenia najmniejszych nawet oznak dysfunkcji,

c) służba zdrowia włącza się w programy prowadzone przez szkoły, Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej czy Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a także współpracuje na tej płaszczyźnie z Policją.

d) do najważniejszych zadań służby zdrowia w chwili stwierdzenia przemocy należy:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy,

- umiejętne przeprowadzenie rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,

- poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,

- wystawienie zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach lub możliwości obdukcji,
- w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, „Policji, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ,
- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadomienie organów ścigania.

e) główne zadania służby zdrowia w chwili stwierdzenia lub wiedzy o uzależnieniu:

- przeprowadzanie wstępnej diagnozy,
- udzielenie informacji i wsparcia osobom dotkniętym alkoholizmem lub narkomanią,
- kierowanie zdiagnozowanych osób do miejsc terapii.

6) Komenda Powiatowa Policji w Opocznie

- a) głównym zadaniem Policji jest interwencja w chwili zaistnienia problemu w rodzinie,
- b) Policja ma możliwość wkroczenia do domu po zgłoszeniu problemu, przywołanie tymczasowego porządku lub doprowadzenia do sytuacji, aby konfliktowy problem został usunięty,
- c) ma możliwość kierowania spraw do wyższych instytucji, udzielania pomocy merytorycznej, prawnej oraz monitorowania wcześniej zgłoszonych przypadków (zapobieganie recydywie).
- d) ponadto Policja ma obowiązek udzielania pomocy instytucjom społecznym w interwencjach domowych lub egzekwowaniu prawa;
- e) działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez Policję zgodnie z obowiązującym prawem:
 - interwencja, sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia,
 - zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar oraz mienia,
 - wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
 - zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
 - podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
 - udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

7) Kuratorzy sądowi

- a) wykonują zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

8) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie

- a) udziela pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów dotyczących rodzin zastępczych oraz rodzin zagrożonych kryzysem,
- b) zapewnia dzieciom pieczę zastępczą w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- c) udziela wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze.

9) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Opocznie

- a) umożliwia rodzinom z dziećmi skorzystanie ze specjalistycznego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i pedagogicznego.

- 10) Placówki oświatowe (pedagog szkolny, nauczyciele) i kulturalne
- a) placówki oświatowe na terenie gminy prowadzą aktywną działalność edukacyjną w celu eliminowania dysfunkcji w środowisku szkolnym, poprzez obserwację i działania wychowawcze poszczególnych uczniów,
 - b) nauczyciele mają obowiązek monitorowania uczniów, zwracania uwagi na ich zachowanie, problemy itp. podczas lekcji, pomoc im metodami wychowawczymi, autorytetem, zainteresowaniem lub kierowanie ich do pedagoga szkolnego czy poradni psychologiczno-pedagogicznej.
 - c) szkoły uczestniczą w programach profilaktycznych i szkoleniach organizowanych w gminie.
 - d) świetlice środowiskowe wspierają rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji, pomoc w nauce, organizują czas wolny, rozwój zainteresowań, uzdolnień, organizują zabawę, zajęcia sportowe.

10) Parafie z terenu gminy

- a) parafie wspierają rodzinę poprzez działania ukierunkowane na rozwiązywanie problemów życia codziennego, właściwe funkcjonowanie rodziny, podkreślanie konieczności dbałości i szacunku w stosunku do osób w rodzinie, wystrzegania się zachowań agresywnych, przemocy fizycznej i psychicznej.

11) Organizacje pozarządowe

- a) informacja o działalności lokalnych organizacji pozarządowych jest dostępna w Urzędzie Miejskim lub w Miejsko – Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, w przychodniach, poradniach, szkole, Komendzie Powiatowej Policji, itp.
- b) organizacje pozarządowe w ramach swojej działalności na rzecz wspierania rodziny oferują, m. in.:
 - pomoc psychologiczną, w grupie i kontakcie indywidualnym,
 - pomoc prawną,
 - pomoc socjalną,
 - grupy wsparcia,
 - grupy samopomocowe,
 - pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci,
 - udział w prowadzeniu wywiadów środowiskowych,
 - udział w pracach zespołów pomagających ofiarom przemocy np. przy Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych czy Ośrodka Pomocy Społecznej,
 - pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych,
 - pomoc materialną,
 - pomoc w poszukiwaniu wsparcia.

§ 13. Zasady i źródła finansowania Programu

1. Finansowanie programu odbywać się będzie ze środków:
 - a) budżetu Miasta i Gminy Opoczno,
 - b) dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych,
 - c) dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych,
 - d) programów rządowych z zakresu wspierania rodziny,
 - e) ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego,
2. Środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą planowane na dany rok budżetowy w planie finansowym Ośrodka.
3. Na rok 2019 zaplanowano środki finansowe z budżetu gminy Opoczno na realizację Gminnego

Programu Wspierania Rodziny w ogólnej kwocie 1.172.600,00 zł, w tym:

- wspieranie rodziny – asystent rodziny 79.600,00 zł,
- rodziny zastępcze – współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej – 77.000,00 zł,
- współfinansowanie placówek wsparcia dziennego (świetlica środowiskowa) – 68.000,00 zł,
- program wieloletni „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (finansowanie 30 % wartości zadania) - 420.000,00 zł,
- stypendia szkolne (dofinansowanie 20 % zadania) – 50.000, 00 zł,
- zasiłki celowe dla rodzin w trudnej sytuacji życiowej i materialnej – 478.000,00 zł.

§ 14. Sposób monitorowania Programu i Systemu

1. Program i jego poszczególne elementy podlegają stałemu, bieżącemu monitoringowi.
2. Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie corocznej sprawozdawczości z wykonania zadań realizowanych przez poszczególne podmioty tworzące Gminny Program Wspierania Rodziny.
3. Koordynatorem realizacji zadań Programu jest Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opocznie.

§ 15. Ewaluacja Programu

1. W ramach realizacji Programu będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie zmian.
2. Narzędziem służącym ewaluacji Programu będą ankiety wypełniane przez partnerów współpracujących przy realizacji Programu Wskazana jest stała współpraca pomiędzy instytucjami w celu zapewnienia najlepszego efektu.
3. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń.

§ 16. Sprawozdawczość

1. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny będzie składane Burmistrzowi Opoczna przez Dyrektora Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opocznie w terminie do 31 marca każdego roku na podstawie informacji uzyskanych od partnerów współpracujących przy realizacji Programu i przeprowadzonego monitoringu jego realizacji.

§17. Postanowienia końcowe

1. Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia dzieci i rodzin.
2. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Tylko wtedy można zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystywanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych umiejętności.
3. Pomoc, którą oferuje Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej będzie nakierowana

w pierwszej kolejności na wykorzystywanie zasobów własnych rodziny, a wsparcie instytucjonalne będzie zapewnione w sytuacji, gdy rodzina będzie musiała się zmierzyć z problemami, których nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać.

4. Opracowany program jest dokumentem, który może być weryfikowany i modyfikowany w niezbędnym zakresie ze względu na zmieniającą się rzeczywistość lub przepisy prawa.